ประโยค ป.ธ. ๓
แปล มคธเป็นไทย
สอบครั้งที่ ๒ วันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๖๘

แปล โดยพยัญชนะ

๑. เอโก กิร สุวณฺณการกปุตฺโต อภิรูโป เถรสฺส สนฺติเก ปพฺพชิ ฯ เถโร ตรุณานำ ราโค อุสฺสนฺโน โหตีติ จินฺเตตฺวา ตสฺส ราคปฏิฆาตาย อสุภกมฺมฏฺฐานำ อทาสิ ฯ ตสฺส ปน ตำ อสปฺปายำ ตสฺมา อรญฺญำ ปวิสิตฺวา เตมาสำ วายมนฺโต จิตฺเตกคฺคตามตฺตมฺปิ อลภิตฺวา ปุน เถรสฺส สนฺติกำ อาคนฺตฺวา เถเรน อุปฏฺฐิตำ เต อาวุโส กมฺมฏฺฐานนฺติ วุตฺเต ตำ ปวตฺตึ อาโรเจสิ ฯ อถสฺส เถโร กมฺมฏฺฐานำ น สมฺปชฺชตีติ โวสานำ อาปชฺชิตุำ น วฏฺฏตีติ วตฺวา ปุน ตเทว กมฺมฏฺฐานำ สาธุกำ กเถตฺวา อทาสิ ฯ โส ทุติยวาเรปิ กญฺจิ วิเสสำ นิพฺพตฺเตตุำ อสกฺโกนฺโต อาคนฺตฺวา เถรสฺส อาโรเจสิ ฯ เถโรปิ สการณำ สอุปมำ กตฺวา ตเทว กมฺมฏฺฐานำ อาจิกฺขิ ฯ โส ปุนปิ อาคนฺตฺวา กมฺมฏฺฐานสฺส อสมฺปชฺชนภาวำ กเถสิ ฯ เถโร จินฺเตสิ การโก ภิกฺขุ อตฺตนิ วิชฺชมาเน กามฉนฺทาทโย วิชฺชมานาติ อวิชฺชมาเน อวิชฺชมานาติ จ ชานาติ อยญฺจาปิ ภิกฺขุ การโก โน อการโก ปฏิปนฺโน โน อปฺปฏิปนฺโน อหำ ปเนตสฺส อชฺฌาสยำ น ชานามิ พุทฺธเวเนยฺโย เอโส ภวิสฺสตีติ ตำ อาทาย สายณฺหสมเย สตฺถารำ อุปสงฺกมิตฺวา อยำ ภนฺเต มม สทฺธิวิหาริโก อิมสฺส มยา อิมินา การเณน อิทำ นาม กมฺมฏฺฐานำ ทินฺนนฺติ สพฺพำ ตำ ปวตฺตึ อาโรเจสิ ฯ

แปล โดยอรรถ

๒. อถ นं สตฺถา อาสยานุสยญาณं นาเมตं ปารมิโย ปูเรตฺวา ทสสหสฺสโลกธาตุ๎ อุนฺนาเทตฺวา สพฺพญฺญุตं ปตฺตานं พุทฺธานंเยว โหตีติ วตฺวา กตรกุลา นุ โข เอส ปพฺพชิโตติ อาวชฺชนฺโต สุวณฺณการกุลาติ ญตฺวา อตีเต อตฺตภาเว โอโลเกนฺโต ตสฺส สุวณฺณการกุเลเยว ปฏิปาฏิยา นิพฺพตฺตานิ ปญฺจ อตฺตภาวสตานิ ทิสฺวา อิมินา ทหเรน ทีฆรตฺตं สุวณฺณการกมฺมं กโรนฺเตน กณฺณิการปุปฺผปทุมปุปฺผาทีนิ กริสฺสามีติ รตฺตสุวณฺณเมว สมฺปริวตฺติตं อิมสฺส อสุภปฏิกูลกมฺมฏฺฐานं น วฏฺฏติ มนาปเมวสฺส กมฺมฏฺฐานสปฺปายนฺติ จินฺเตตฺวา สารีปุตฺต ตยา กมฺมฏฺฐานं ทตฺวา จตฺตาโร มาเส กิลมิตं ภิกฺขุ๎ อชฺช ปจฺฉาภตฺเตเยว อรหตฺตं ปตฺตं ปสฺสิสฺสสิ คจฺฉ ตฺวนฺติ เถรं อุยฺโยเชตฺวา อิทฺธิยา จกฺกมตฺตं สุวณฺณปทุมं มาเปตฺวา ปตฺเตหิ เจว นาเฬน จ อุทกพินฺทูนิ มุญฺจนฺตं วิย กตฺวา หนฺท ภิกฺขุ อิมं ปทุมं อาทาย วิหารปจฺจนฺเต วาลุกราสิมฺหิ ฐเปตฺวา สมฺมุขฏฺฐาเน ปลฺลงฺเกน นิสีทิตฺวา โลหิตกं โลหิตกนฺติ ปริกมฺมं กโรหีติ อทาสิ ฯ ตสฺส สตฺถุ หตฺถโต ปทุมं คณฺหนฺตสฺเสว จิตฺตं ปสีทิ ฯ โส วิหารปจฺจนฺตं คนฺตฺวา ปริกมฺมं อารภิ ฯ อถสฺส ตं ขณเยว นีวรณานิ วิกฺขมฺภึสุ อุปจารชฺฌานं อุปฺปชฺชิ ฯ ตทนนฺตรं ปฐมชฺฌานं นิพฺพตฺเตตฺวา ปญฺจหากาเรหิ วสีภาวं ปาเปตฺวา ยถานิสินฺโน ว ทุติยชฺฌานาทีนิ ปตฺวา วสีภูเต จตุตฺถชฺฌาเน ฌานกีฬं กีฬนฺโต นิสีทิ ฯ

ให้เวลา ๔ ชั่วโมง กับ ๑๕ นาที.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๓
แปล มคธเป็นไทย

แปล โดยพยัญชนะ

๑. ได้ยินว่า อ.บุตรของบุคคลผู้กระทำซึ่งทอง คนหนึ่ง เป็นผู้มีรูปงาม เป็น บวชแล้ว ในสำนัก ของพระเถระ ฯ อ.พระเถระ คิดแล้วว่า อ.ราคะ ของชายหนุ่ม ท.เป็นกิเลสหนาขึ้นแล้ว ย่อมเป็น ดังนี้ ได้ให้แล้ว ซึ่งอสุภกัมมัฏฐาน เพื่ออันกำจัดเฉพาะซึ่งราคะ แก่ภิกษุนั้น ฯ แต่ว่า อ.อสุภกัมมัฏฐานนั้น เป็นกัมมัฏฐานไม่เป็นที่สบาย แก่ภิกษุนั้น ย่อมเป็น เพราะเหตุนั้น อ.ภิกษุนั้น เข้าไปแล้ว สู่ป่า พยายามอยู่ ตลอดหมวดแห่งเดือนสาม ไม่ได้แล้ว แม้ซึ่งคุณ สักว่าความที่แห่งจิตมีอารมณ์เลิศ เป็นอันเดียว มาแล้ว สู่สำนักของพระเถระ อีก ครั้นเมื่อคำว่า ดูก่อนท่านผู้มีอายุ อ.กัมมัฏฐาน ปรากฏแล้ว แก่เธอหรือ ดังนี้ อันพระเถระ กล่าวแล้ว บอกแจ้งแล้ว ซึ่งเรื่องอันเป็นไปทั่ว นั้น ฯ ครั้งนั้น อ.พระเถระกล่าวแล้วว่า อ.อันอันเธอ ถึงทั่ว ซึ่งความท้อแท้ว่า อ.กัมมัฏฐาน ย่อมไม่ถึงพร้อม ดังนี้ ย่อมไม่ควร ดังนี้ บอกแล้ว ซึ่งกัมมัฏฐาน นั้นนั่นเทียว กระทำให้ดี ได้ให้แล้ว แก่ภิกษุนั้น อีก ฯ อ.ภิกษุนั้น ไม่อาจอยู่ เพื่ออันยังคุณวิเศษ อะไร ๆ ให้บังเกิด แม้ในวาระที่สอง มาแล้ว บอกแจ้งแล้ว แก่พระเถระ ฯ แม้ อ.พระเถระ บอกแล้ว ซึ่งกัมมัฏฐานนั้นนั่นเทียว กระทำให้เป็นไปกับด้วยเหตุ ให้เป็นไปกับด้วยอุปมา ฯ อ.ภิกษุนั้น มาแล้ว แม้อีก บอกแล้ว ซึ่งความเป็น คืออันไม่ถึงพร้อม แห่งกัมมัฏฐาน ฯ อ.พระเถระ คิดแล้วว่า อ.ภิกษุ ผู้กระทำ ย่อมรู้ ซึ่งนิวรณธรรม ท. มีกามฉันท์เป็นต้น อันมีอยู่ในตนว่า มีอยู่ ดังนี้ด้วย (ย่อมรู้) ซึ่งนิวรณธรรม ท. มีกามฉันท์เป็นต้น อันไม่มีอยู่ว่า ไม่มีอยู่ ดังนี้ด้วย ก็ อ.ภิกษุ แม้นี้ เป็นผู้กระทำ ย่อมเป็น อ.ภิกษุนี้ เป็นผู้ไม่กระทำ ย่อมเป็นหามิได้ อ.ภิกษุนี้ เป็นผู้ปฏิบัติแล้ว ย่อมเป็น อ.ภิกษุนี้ เป็นผู้ไม่ปฏิบัติแล้ว ย่อมเป็นหามิได้ แต่ว่า อ.เรา ย่อมไม่รู้ ซึ่งอัธยาศัย ของภิกษุนั่น อ.ภิกษุนั่น จักเป็นผู้อันพระพุทธเจ้า

พึงนำไปให้วิเศษ จักเป็น ดังนี้ พาไปแล้ว ซึ่งภิกษุนั้น เข้าไปเฝ้าแล้ว ซึ่งพระศาสดา ในสมัยเป็นที่สิ้นไปแห่งวัน กราบทูลแจ้งแล้ว ซึ่งเรื่อง อันเป็นไปทั่วนั้น ทั้งปวง ว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ อ.ภิกษุนี้ เป็นสัทธิวิหาริก ของข้าพระองค์ ย่อมเป็น อ.กัมมัฏฐาน ชื่อนี้ อันข้าพระองค์ ให้แล้ว แก่ภิกษุนี้ ด้วยเหตุนี้ ดังนี้ ฯ

แปล โดยอรรถ

๒. ครั้งนั้น พระบรมศาสดารัสกะพระเถระนั้นว่า ชื่อว่าอาสยานุสย-ญาณนั่น ย่อมมีแก่พระพุทธเจ้าทั้งหลาย ผู้บำเพ็ญบารมีแล้ว ทรงทำหมื่นโลกธาตุ ให้บันลือแล้ว ถึงความเป็นพระสัพพัญญูนั่นแล ดังนี้ แล้วทรงรำพึงว่า ภิกษุนี่ บวชจากสกุลไหนหนอแล ดังนี้ ทรงทราบว่า จากสกุลช่างทอง ดังนี้ ทรงพิจาณา อัตภาพที่ล่วงมาแล้ว ทรงเห็นอัตภาพ ๕๐๐ ของภิกษุนั้น อันเกิดโดยลำดับเฉพาะ ในสกุลช่างทองนั่นเอง แล้วทรงดำริว่า ภิกษุหนุ่มนี้ ทำหน้าที่ช่างทองอยู่นาน หลอมแต่ทองมีสีสุกอย่างเดียว ด้วยคิดว่า เราจักทำให้เป็นดอกกัณณิกาและ ดอกปทุมเป็นต้น ดังนี้ อสุภปฏิกูลกัมมัฏฐานไม่เหมาะแก่ภิกษุหนุ่มนี้ กัมมัฏฐาน ที่ถูกใจเท่านั้น จึงจะเป็นกัมมัฏฐานที่สบายแก่เธอ ดังนี้ จึงตรัสว่า สารีบุตร เธอจักเห็นภิกษุที่เธอให้กัมมัฏฐาน ล่วงไปแล้ว ตลอด ๔ เดือน บรรลุพระอรหัต ภายหลังฉันในวันนี้นั่นแหละ เธอ จงไปเถิด ดังนี้แล้ว ทรงส่งพระเถระไป ทรงนิรมิตดอกปทุมทองประมาณเท่าจักรด้วยพระฤทธิ์ แล้วทรงทำให้เป็นเหมือน หลั่งหยาดน้ำจากใบและก้าน แล้วได้ประทานให้ด้วยพระดำรัสว่า เอาเถิด ภิกษุ เธอจงถือเอาดอกปทุมนี้ไปวางไว้ที่กองทรายที่ท้ายวิหาร แล้วนั่งขัดสมาธิในที่ ตรงหน้า แล้วทำบริกรรมว่า โลหิตกำ โลหิตกำ (สีแดง สีแดง) ดังนี้ ฯ เมื่อภิกษุนั้น รับดอกปทุมจากพระหัตถ์ของพระบรมศาสดาเท่านั้น จิตก็เลื่อมใสแล้ว ฯ ท่านไปยังท้ายวิหาร เริ่มบริกรรม ฯ ครั้งนั้น นิวรณ์ทั้งหลายของท่านระงับแล้ว

ในขณะนั้นนั่นเอง อุปจารฌานเกิดขึ้นแล้ว ฯ ท่านทำปฐมฌานให้เกิดขึ้น ในลำดับแห่งอุปจารฌานนั้น ให้ถึงความเป็นผู้ชำนาญโดยอาการ ๕ นั่งอยู่เหมือนเดิมนั่นแหละ บรรลุฌานทั้งหลายมีทุติยฌานเป็นต้น นั่งเล่นฌานกีฬาในจตุตถฌานที่ตนชำนาญอยู่ ฯ

พระธรรมวชิรปัญญาจารย์ สิริญาโณ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม แปล
สนามหลวงแผนกบาลี ตรวจแก้.